

BUXGALTERIYA HISOBINI AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMGA O‘TISHI

Ismayilov Sarvarbek Ibrayimovich
Bazarbayeva Nargiza Kazakbayevna

Xorazm arxitektura va qurilish texnikumi o‘qituvchilari
sarvarismayilov@gmail.com

Annotatsiya: Avtomatlashtirish (grekcha. αὐτόματος — o‘z-o‘zidan harakat qilish) fan va texnologiya sohasida, insonning bevosita ishtirokisiz texnologik jarayonlarni amalga oshirishning texnik vositalari va usullarini ishlab chiqadi.

Buxgalteriyani avtomatlashtirish- bu bizning hozirgi iqtisodiy buxgalteri-yadagi hisob-kitoblarni elektron tizimga o‘tkazish. Korxonalarning ishlab-chiqarish va ish yuritish faoliyatini operatsion holatda bajarish, vaqtdan unimli foydalanish. Xulosa qilib aytganda korxonalarning ishlab-chiqarilish jarayonidagi ish yuritish faoliyatini raqamlashtirish va android yoki kompyuter dasturlari orqali bajarilishi. Korxonaning unimli va samarali ishlab-chiqarishdagi ishchi kuchini kamaytirib robotlar boshqaruviga otkazish. Korxonaning vaqtdan yutishi va moliyaviy samaradirligini oshirishdir.

Kalit so‘zlar: Buxgalteriya, ishlab-chiqarish, hisob-kitob, avtomatlashtirish, 1C.

KIRISH

Hozirgi kunga kelib tobora texnika-texnologiyani ishlab chiqarish tarkibidagi o‘zgarishlarni amalga oshirish, iqtisodiy tarmoqlarda zamonaviy texnika-texnologiyalarni joriy qilish, avtomatlashtirilgan tizim orqali boshqarish. Face ID texnologiyasi o‘z-o‘zidan o‘rnatilishi, u smartfon protsessoridagi neyron tarmoqlar orqali yuz shaxsini aniqlaydi va kimligini ko‘rsatib beradi. Face ID kameralarini qo‘yishdan maqsad: ishchi hodimlardan ortiq begona shaxs kirmasligi va korxona xavsizligini ta’minlash, ishchi hodimlarning qachon kelib-ketishidagi ish kuni tabelini dastur orqali oylik maoshi ajratiladi.

Avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlari, qo‘lda ma’lumotlarni kiritish bilan solishtirganda xatolar ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi. Bundan tashqari, ular katta miqdordagi ma’lumotlarni odamga qaraganda tezroq qayta ishlashga imkon beradi, bu esa vaqtni sezilarli darajada tejashga olib keladi.

Buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish, shuningdek, qog‘oz va hujjatlarni saqlash xarajatlarini sezilarli darajada tejashga olib keladi. Raqamli ma’lumotlar qog‘oz hujjatlarga qaraganda ancha kam joy egallaydi va materiallar va texnik xizmat ko‘rsatish xarajatlarini talab qilmaydi.

Avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlari yordamida, siz aniq qarorlar qabul qilishga yordam beradigan, aniq hisobotlarni tezda olishingiz mumkin. Bu sizga ma’lumotlarni qo‘lda yig‘ish va tahlil qilish uchun ko‘p vaqtni tejashga yordam beradi.

Avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlari odatda so'nggi soliq talablariga javob berish uchun yangilanadi, bu sizga soliq qonunlariga rioya qilmaslik uchun jarimalardan qochishga va soliq maslahatlarida pulni tejashga yordam beradi.

Buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish — bu vaqt va pulni sezilarli darajada tejashga imkon beradigan sarmoyadir. Agar siz buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish haqida o'ylamagan bo'lsangiz, endi boshlash vaqti keldi.

Moliyaviy majburiyatlarini oson va aniq boshqarishingiz uchun soliqlar va badallarni avtomatlashtirilgan tarzda hisoblashni taklif qiladi.

Buxgalteriya hisobi avtomatizatsiyasi buxgalterlarning ishini sezilarli darajada osonlashtiradi va axborotni qo'lda qayta ishlashga nisbatan quyidagi afzalliklarni beradi:

- asosiy hujjatlardagi rekvizitlarni avtomatik to'ldirish;
- katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda qayta ishlash;
- analitik ma'lumotlarni idrok qilish uchun qulay bo'lgan shaklda taqdim etish (diagrammalar, grafikalar, jadvallar);
- hisobot registrlarini shakllantirish (hisob-kitob-to'lov bayonnomalari, aylanmabalans varaqalari, kassa kitobi);
- qog'oz tashuvchilar sonini kamaytirish;
- boshqaruv va bo'ysunuvchilar, tashkilot bo'linmalari o'rtasida darhol ma'lumot almashish;
- arifmetik xatolarni istisno qilish;
- nazorat qiluvchi davlat organlari va banklar bilan onlayn muloqot;
- qonunchilikni o'zgartirishga tezkor javob berish qobiliyati.

Bugungi kunda buxgalterlik ma'lumotlarini qayta ishlash uchun ko'plab dasturiy mahsulotlar mavjud. Buxgalteriya dasturini kerakli imtiyozlarga muvofiq baholash mumkin bo'lgan mezonlar:

1. Funktsional to'liqlik.
2. Normativ hujjatlardagi o'zgarishlarga, hisobot shakllariga, hisob-kitob qoidalariga va hokazolarga qarab, dasturiy mahsulotlarni o'z vaqtida yangilashni o'z ichiga olgan kompleks xizmat.
3. Tizimning qulayligi. Dasturning intuitiv interfeysiga, tezkor ishga tushirish imkoniyatlariga va dasturni mustaqil o'rganishga alohida e'tibor berilishi kerak.
4. Texnik qo'llab-quvvatlash
5. Yetkazib beruvchining professionalligi.
6. Bir vaqtning o'zida bir nechta mahalliy tarmoqlarda bir vaqtning o'zida bitta ma'lumotlar bazasi bilan ishlashga imkon beruvchi masofaviy ish qobiliyati.
7. Avtomatlashtirishning asosiy vazifasi tizimga ma'lumotlarni bir marta kiritishdir, shuning uchun dasturni tanlash mezonlari ma'lumotlar almashinuvi va sinxronizatsiya mavjudligi.
8. Biznesni rivojlantirish va yangi buxgalteriya tizimlarini joriy etishga moslashish qobiliyati.
9. Axborotni himoya qilish.

10. Taqdim etilgan buxgalteriya talablarini kengaytirish va hal qilinadigan vazifalar hajmini oshirishga moslashish qobiliyati.

11. Dasturiy mahsulot narxi. Bugungi kunda buxgalteriya dasturlarini etkazib berishda etakchi kompaniya 1C firmasi hisoblanadi.

Firma maxsuloti "1C: BUXGALTERIYA HISOBI" tashkilotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda buxgalteriya siyosatining parametrlarini sozlash, dastlabki hujjatlarni yaratish, hisobotlarni tuzish, tashkilotlarda buxgalteriya hisobi talablariga muvofiq kataloglarni sozlash imkonini beradi.

Bulutli texnologiyalarni buxgalteriya hisobida qo'llash. Bugungi kunda eng mashhur raqamli texnologiyalardan biri bulutli texnologiyalardir. Bulutli texnologiyalar Internet xizmati sifatida xotira yoki hisoblash kuchi kabi kompyuter resurslarini taqdim etishni nazarda tutadi. Ushbu texnologiyadan foydalanishning o'ziga xos xususiyati shundaki, tashkilotlar qimmatbaho texnikani sotib olishlari, uni ta'mirlash uchun mutaxassislarni yollashlari yoki maxsus dasturiy ta'minotni o'rnatishlari shart emas. Bulut xizmatlaridan foydalanish uchun Internetga kirish etarli. Bulut texnologiyalarining eng oddiy namunasi virtual xotira, masalan, Yandex disk, DropBox, Google-drive. Bulut texnologiyalar quyidagi xususiyatlarga ega bo'lgan raqamli makon yoki ijara uchun taqdim etilgan hisoblash kuchi hisoblanadi: - foydalanuvchi uchun zarur bo'lgan funktsiyalarni (ulanish tezligi, xotira miqdori, hisoblash kuchi, shuningdek, bulutni ijaraga olgan vaqtini) mustaqil tanlash qobiliyati.

- har qanday qurilma bilan bulut texnologiyasidan foydalanish imkoniyati.
- texnik mahsulot yetkazib beruvchi bilan muntazam aloqa talab etmasligi.
- foydalanuvchi faqat foydalanadigan xizmatlar to'plami uchun to'laydi.

Hozirgi kunga kelib buxgalteriya hisobotlarini olib borish uchun budget tashkilotlari "UzAsbo" dasturi va xo'jalik yurituvchi tashkilotlar uchun esa 1C dasturlari faoliyatini boshlab yuborgan.

Bulut texnologiyalari yordamida siz barcha an'anaviy buxgalteriya vazifalarini amalga oshirishingiz mumkin: moliyaviy, boshqaruv, soliq hisobini elektron shaklda saqlash va statistik hisobotlarni tuzish, dastlabki hisob-kitoblarni tuzish, soliqlar va sug'urta badallarini hisoblashni amalga oshirish 1C firmasi bulut texnologiyasidan foydalanishning to'rtta usulini taqdim etadi:

Tashkilot ichida to'g'ridan-to'g'ri ishlaydigan bulut, xolding uchun bulut, mijoz bilan ishlash uchun bulut va dasturiy ta'minotni o'rnatmasdan Internet orqali ishlash uchun 1 CFresh texnologiyasi. Iqtisodiyot rivojlanishining hozirgi bosqichida axborot texnologiyalari, bulutli dasturiy ta'minotni ahamiyatining yanada oshishi tabiiydir. Shubhasiz, iqtisodiyotning samaradorligiga nafaqat axborot texnologiyalarining qamrovi va infratuzilmaning mavjudligi, balki ishbilarmonlik muhiti, inson kapitali va muvaffaqiyatli boshqaruv instrumentlari kabi standart iqtisodiy mezonlar ham ta'sir ko'rsatadi. Binobarin, iqtisodiy taraqqiyot aynan ularga tayanadi, bu esa ushbu mezonlarning iqtisodiyot rivojlanishida avvalgiday muhim o'rin tutishini bildiradi. Shu

o'rinda iqtisodiy taraqqiyot misoli sifatida buxgalteriya hisobida "bulut" dan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini ko'rib chiqamiz. (1-jadval)

(1-jadval)

Buxgalteriya hisobida "bulut" dan foydalanish

Afzalliklari	Kamchiliklari
Xarajatlarni kamaytirishi	Uchinchi shaxslarga ichki foydalanish ma'lumotlarini taqdim etish zarurati
Masofaviy erkin foydalanish imkoniyati	Ko'pgina elektron hisob-kitoblar foydalanuvchilarga birxil standart to'plam taklif qiladi
Ishonchlilik (texnik nosozliklar xavfi minimallashtiriladi)	Kerakli vaqtda internetga ulanishning yo'qligi xavfi
Har qanday vaqtda tizimda ishlash qobiliyati	Kerakli darajadagi mutaxassislarning yetishmasligi

Xulosa: Raqamli iqtisodiyot zamonaviy buxgalterning imkoniyatlarini kengaytirmoqda, buxgalteriya hisobi sifati va tezkorligini oshiradi, turli xil hisob-kitoblarni integratsiyalashning zamonaviy innovatsion yondashuvlarini shakllantiradi. Shaxsiy kompyuterlar va maxsus buxgalteriya dasturlari yordamida qog'oz ishini avtomatlashtirilgan hisob bilan almashtirish buxgalterni muntazam ishdan ozod qilish va ularning ish natijalarini yaxshilash imkonini berdi. Bugungi kunda buxgalterning kundalik faoliyatiga tatbiq etiladigan barcha onlayn buxgalteriya operatsiyalarini, banklarni va axborot texnologiyalari portfellarini ishlab chiqarish imkonini beruvchi maxsus Internet-xizmatlar paydo bo'ldi. Bulutli texnologiyalar-axborotni saqlash va qayta ishlash uchun internetda bo'sh joy ijarasi xizmati. Bulutli texnologiyalar buxgalteriya hisobi uchun foydalanish uchun etarli afzalliklarga ega, ammo kamchiliklar ham mavjud, ularning asosiy qismi uzluksiz Internet aloqasi hisoblanadi. Texnologiyadagi o'zgarishlar buxgalteriyaning o'zgarishiga olib keldi, bu esa olimlar va amaliyotchilarning asosiy tushunchalar modelini shakllantirish, qonunchilikni ishlab chiqish, me'yoriy hujjatlar, yangi raqamli iqtisodiyotda buxgalteriya hisobi bo'yicha ko'rsatmalar va qoidalarni ishlab chiqishni talab qiladi.

Oldingi davrlarda buxgalteriya ishlari juda ham murakkab edi. Buxgalterlarimiz, keldi-ketdi, kirdi-chiqdi yozuv-chizuv hujjatlashtirish ishlarini bajarish uchun ancha vaqt talab qilardi. Hozirgi kunga kelib buxgalterlarimiz buxgalteriya ishlarini kompyuterda bajarishga, elektron holatda ishlash zamon talabi bo'lib qoldi. Avtomatlashtirilgan buxgalteriya dasturlarimizda ishlash uchun yangi kompyuter texnologiyasini bilmagan ancha yillik tajribaga ega katta buxgalterlarimiz buxgalteriya sohasida ish olib borishni to'xtatishdi.

Bunga misol bank tizimlarini ham avtomatlashtirishga o'tishyabdi va ishchilar soni kundan kunga kamaytirilyabdi. Bu harakatlar hisobiga banklar foydasi ko'tarilyabdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi prezidenti SH.M.Mirziyoevning 2020 yil 25 yanvardagi 2020 yil uchun eng muhim ustivor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojatnomasi. <https://kun.uz/uz/99444746>.

2. O‘zbekiston Respublikasi prezidentining “Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. Toshkent sh., 2018 yil 19 fevraldagi PF-5349 sonli. <https://lex.uz/docs/3564970>.

3. O‘zbekiston Respublikasi prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. Toshkent sh., 2018 yil 3 iyuldagi PQ-3832 sonli. <https://lex.uz/docs/3806053>.

4. Коржова, О. В. Реализация в бухгалтерском учете информационных технологий в сфере цифровой экономики / О. В. Коржова, Л. В. Маркова // Научное обозрение. Педагогические науки. — 2019. — № 4-4. — С. 49-52. 5. Шамина, Е. В. Перспективы внедрения автоматизированных технологий в бухгалтерский учет / Е. В. Шамина, А. А. Филимонов // Актуальные направления научных исследований XXI века: теория и практика. — 2018. — № 2 (38). — С. 129-132.

6. Сокерин, П. О. Применение облачных технологий в бухгалтерском учете / П. О. Сокерин // Научные стремления. — 2019. — №. 25. — С. 72-74.

7. Shokiraliyevich, G. I. (2021). Role of information and communication technologies in accounting and digital economy. SOUTH ASIAN JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT RESEARCH, 11(5), 17-20.